

نگاهی به نقش قمار، فساد و هرزگی در انتصابات عصر پهلوی + اسناد

✦ محمدرضا تهری

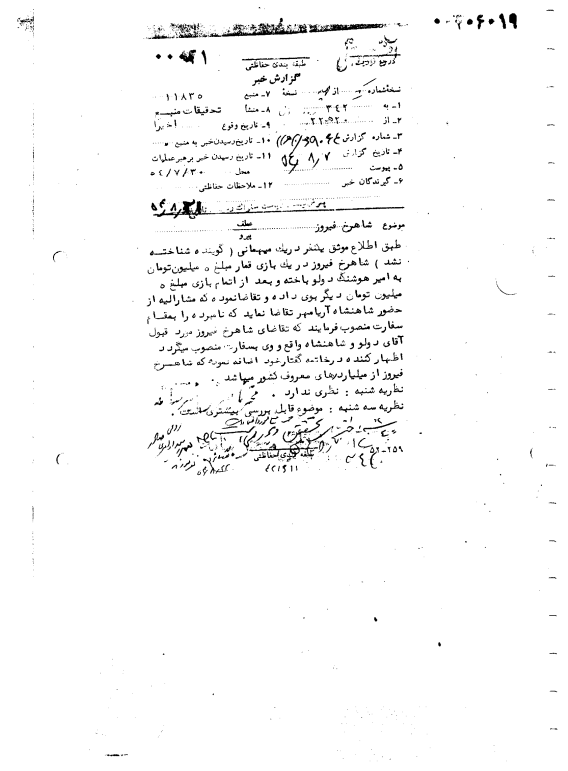
یکی از شیوه های رایج انتصاب در رژیم شاه به صورت پرداخت رشوه بود. به طوری که در یکی از گزارش های ساواک درخصوص پرداخت مبلغ پنج میلیون تومان توسط شاهرخ فیروز به امیر هوشنگ دولو در یک بازی قمار و پرداخت همین مبلغ رشوه به وی جهت وساطت نزد محمدرضا پهلوی به منظور انتصاب فیروز به سفارت و قبول این درخواست توسط محمدرضا پهلوی چنین آمده است:

" طبق اطلاع موثق یک نفر در یک مهمانی (گوینده شناخته نشد) شاهرخ میرزا در یک بازی قمار مبلغ ۵ میلیون تومان به امیر هوشنگ دولو باخته و بعد از اتمام بازی مبلغ ۵ میلیون تومان دیگر به وی داده و تقاضا نموده که مشارالیه از حضور شاهنشاه آریامهر تقاضا نماید که نامبرده را به مقام سفارت منصوب فرمایند که تقاضای شاهرخ فیروز مورد موافقت آقای دولو و شاهنشاه واقع و وی به سفارت منصوب می‌گردد

اظهار کننده در خاتمه گفتار خود اضافه نموده که شاهرخ فیروز از میلیادرهای معروف کشور می باشد... " (۱)

قمار از عوامل فساد دربار پهلوی

محمدرضا شاه پهلوی در طول دوران سلطنت خود به شدت معتاد قمار شده بود به گونه ای که همیشه بعد از ناهار به قمار می‌پرداخت و شب ها اگر به فسادهای دیگر مشغول نمی‌شد حتماً به قمار روی می آورد. طبق گزارش های نزدیکان شاه، محمدرضا در قمار بازی ها شانس چندانی نداشت به گونه ای که در یک شب محمدرضا حتماً ۴۰-۵۰ میلیون تومان می‌باخت. البته این نیز از شیظنتهای اشرف ذکر شده است. اشرف بانندی از قماربازان حرفه‌ای مانند اسکندری و محمود حاجبی را درست کرده بود و محمدرضا را تشویق به قمار با آنها می‌کرد و سپس با تقلب و کمک کردن به آنها مبالغی را از محمدرضا می‌بردند و اشرف «قسمت عمده را خودش برمی‌داشت و به حاجبی و اسکندری هم چند میلیونی می‌داد.» (۲)

«میهمانیهای آخر شب بیشتر به پوکر می‌انجامید». (۱۹۴) زیرا «محمد رضا پهلوی تمام عمر عاشق بازی پوکر بوده است» و تنها وقتی که «در یک شب حدود ۷۰۰۰۰۰ پوند باخت این بازی را کنار گذاشت» و بعدها فقط به بازی بریج اکتفا می‌کرد. (۴)

شاه در قمار، هم‌بازی مخصوصی داشت که تا آخر با شاه بودند. محمود حاجبی، پروفیسور یحیی عدل، سناتور و جراح معروف و ابوالحسن ابتهاج از هم‌بازیهای حرفه‌ای شاه بودند.

انواع قمار در دربار پهلوی به شکل یک تفریح روزمره درآمدی بود. اما در دربار هیچ کس در قماربازی به پای اشرف و شاه نمی‌رسید. «از مشکلات اخلاقی اشرف قماربازی مفرط او بود... اشرف بیشتر شیهای تابستان در رستوران دربند، بساط قمار راه می‌انداخت و زمستانها هم این بساط در کاخ اختصاصی به راه بود.» (۵)

گزارش اطلاعات داخلی

شماره ۲۰۰۴۶۲۰۸۶

موضوع: دربار شاهنشاهی
محل: تبریز
تاریخ شماره: ۳۷/۱۱/۸
تاریخ وصول: ۳۷/۱۱/۱۷
تاریخ گزارش: ۳۷/۱۱/۱۸

تاریخ شماره: ۳۷/۱۱/۸
تاریخ وصول: ۳۷/۱۱/۱۷
تاریخ گزارش: ۳۷/۱۱/۱۸

تاریخ شماره: ۳۷/۱۱/۸
تاریخ وصول: ۳۷/۱۱/۱۷
تاریخ گزارش: ۳۷/۱۱/۱۸

جلسات قمار دربار شاهنشاهی که قبلاً در کاخ اختصاصی برقرار میشد مدتی است که به کاخ والا حضرت شاه عدالت اشرف پهلوی منتقل گردیده و روزهای چهارشنبه هر هفته اعضای خاندان جلیل سلطنتی پس از صرف نهار تا پاسی از شب به بازی مشغول میگردد و در جلسه روز چهارشنبه ۳۷/۱۱/۸ نیز والا حضرت شاهنورمحمد رانسا مبلغ ۲/۵ ملیون ریال باختند.

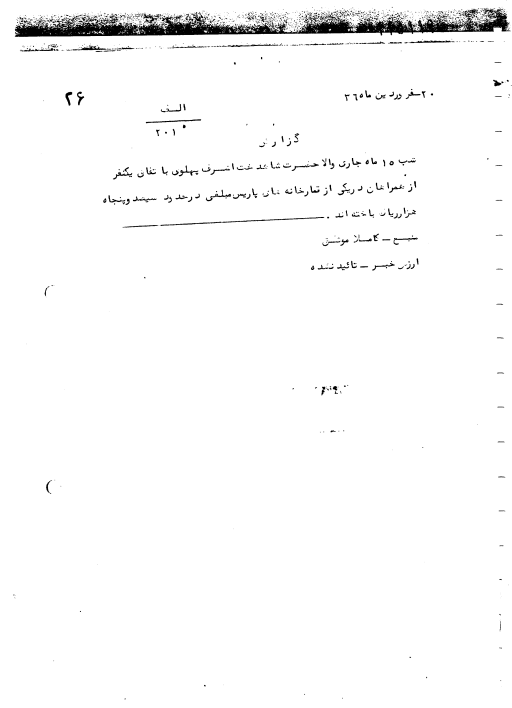
کریه‌نگار
تعداد نسخه

۹۱۸۳۶
۲۵

اشرف چنان در قماربازی خود را صاحب انحصار می‌دید که به گزارش ساواک «جلسات قمار دربار شاهنشاهی که قبلاً در کاخ اختصاصی برقرار می‌شد به کاخ والا حضرت اشرف پهلوی منتقل گردیده و روزهای چهارشنبه هر هفته اعضای خاندان جلیل سلطنتی پس از صرف نهار تا پاسی از شب به بازی مشغول می‌گردند.» در این جلسات، قمار نه به عنوان یک بازی و تفریح، بلکه به عنوان برد و باخت جدی صورت می‌گرفت. طبق همین گزارش «والا حضرت شاهپور محمودرضا مبلغ ۲/۵ ملیون ریال باختند.» نقش اشرف در قماربازی دربار، نقش یک تشویق کننده بود و حتی «محمدرضا را به مجالس قمارش دعوت می‌کرد و سپس او را تشویق و تحریک می‌کرد.» (۶)

اشرف وقتی به خارج از کشور می‌رفت نیز یک مشتری دائم قمارخانه‌های اروپا بود. ساواک درخصوص قماربازی اشرف پهلوی در پاریس و از دست دادن مبلغ سیصد و پنجاه هزار ریال در این قمار چنین گزارش می‌دهد:

" شب ۱۵ ماه جاری والا حضرت شاهدخت اشرف پهلوی به همراه یک نفر از همراهان در یکی از قمارخانه های پاریس مبلغی در حدود سی صد و پنجاه هزار ریال باختند " (۷)

ساواک تهران در خصوص اظهارات جمعی از نمایندگان مجلس شورای ملی در مورد خرید ویلایی در سوئیس توسط همسر خسرو هدایت با استفاده از برنده شدن هدایت در بازی قمار با اشرف پهلوی و چند تن دیگر از مقامات دربار گزارش می‌دهد که :

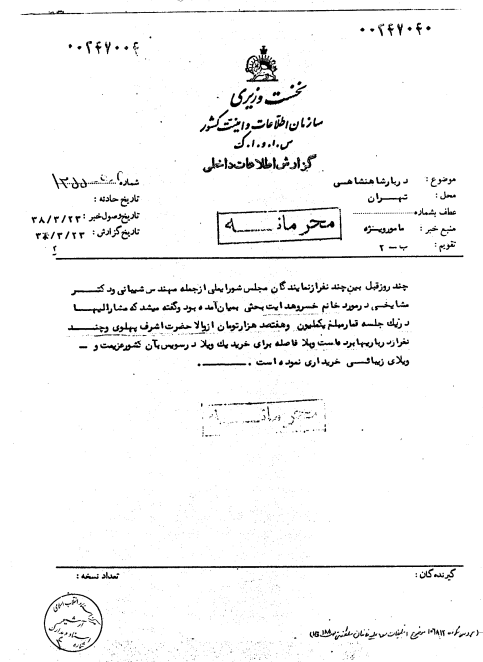
" چند روز بین چند نفر از نمایندگان شورای ملی از جمله مهندس شیانی و دکتر مشایخی در مورد خانم خسرو هدایت بحثی به میان آمده بود و گفته می‌شد مشارالیه در یک جلسه قمار مبلغ یک میلیون و هفتصد هزار تومان از والا حضرت اشرف پهلوی چند نفر از درباری ها برنده است و بلافاصله برای خرید یک ویلا در سوئیس به آن کشور عزیمت و ویلای زیبایی خریداری نموده است " (۸)

در اواخر عمر رژیم اشرف بیشتر اوقات خود را در قمارخانه‌های اروپایی می‌گذراند. اشرف خود به مناسبتی در خاطراتش می‌نویسد: «در تابستان ۱۳۵۵ با عده‌ای از دوستان در منزلم در ژوئن دین به سر می‌بردم ... پس از شام به کازینوی پام پیچ در انتهای دیگر بولوار رفتیم، نزدیک ساعت سه بامداد از کازینو خارج شدیم.» این زندگی دومین شخصیت دربار شاهنشاهی ایران بود. (۹)

قماربازی دربار شاهنشاهی تا اعماق ارکان نظام نفوذ کرده بود. علم وزیر دربار چندین کازینو در ایران تأسیس کرد که مهم‌ترین آنها کازینوی بزرگ کیش بود. هویدا نیز به این موضوع اذعان کرده و گفته است: «هم اکنون در کنار دریای خزر سه کازینو به مقیاس وسیع مشغول کار است که یکی به خواهر شاه، دیگری به برادرش و سومی هم به بنیاد پهلوی تعلق دارد.» (۱۰)

قماربازی حتی در بین محافظین شاه و دانشجویان دانشکده افسری نیز که مهم‌ترین رکن محافظان از رژیم بودند به نحو فزاینده‌ای نفوذ کرده بود. رسوایی بزرگی که در سال ۱۳۵۵ برای رژیم به بار آمد، باخت بزرگ امیر تیمور سفیر

شاهنشاه در انگلیس بود. در روزنامه‌های انگلیس اعلام شد که سفیر ایران یک میلیون پوند باخته است. وی بعداً خودکشی کرد و لاونس رئیس یکی از قمارخانه‌ها ۱۷۰۰۰۰ پوند به عنوان بدهکاری سفیر از سفارت ایران درخواست کرد. (۱۱)

قماربازی دربار علاوه بر این که ذهنیت بسیار منفی در بین مردم ایجاد کرده بود، این سؤال را به ذهن می‌آورد که شاهی که اجازه تصمیم‌گیری را از دولت، نخست‌وزیر و وزراء سلب کرده بود، با این اعتیاد به قمار، کی وقت فکر کردن در حل مشکلات کشور را دارد؟

در بخشی از بولتن ویژه ساواک در خصوص جلسات قمار برخی از وزرا و مقامات کشوری آمده است :

"نامبرده (جلال آهنگچیان) اظهار می‌دارد که حدود سه سال قبل در منزل خود یک جلسه مهمانی عادی ترتیب داده که در آن عده زیادی از شخصیت های نظامی و سیاسی از جمله ارتشبد اویسی، سپهبد مبصر، سپهبد خسروانی، سپهبد شفقت، گلسترخی وزیر منابع طبیعی، زاهدی وزیر کشور، علی ایزدی رئیس دفتر والا حضرت اشرف پهلوی، سرهنگ معصومی معاون وزارت کشاورزی، هادی امیرابراهیمی، فریدون سودآور، علی عبده، تقی علوی کیا و عده ای از دیگر از شخصیت ها شرکت داشتند.

در این مهمانی تعدادی از مهمان ها به بازی قمار سرگرم شدند و بعد همین جلسه پایه و اساس تشکیل جلسات قمار شد... این جلسات هر هفته در منزل یکی از افراد بود.

در مورد منوچهر پرتو - وزیر دادگستری - آهنگچیان اظهار می‌دارد پرتو در جلسات متشکله در منزل خسروانی شرکت می نماید... " (۱۲)

در گزارش تحقیق حسین فردوست به محمدرضا پهلوی در تاریخ ۱۳۵۰/۵/۶ در خصوص شرکت عده‌ای از وزرای دولت و مقامات کشوری و لشکری در جلسات قمار آمده است که :

اطلاعاتی از ساواک به من داده شده مبنی بر این که سه نفر از وزراء: زاهدی وزیر کشور، پرتو وزیر دادگستری، گلسرخى وزير منابع طبيعى در قمارهاى بسار بزرگ وارد هستند..." (۱۳)

در همین گزارش آمده است که مجالس قمار خانه در خانه سپهبد خسروانى رئیس تربیت بدنى در یک زیر زمین تشکیل می‌شود... (۱۴)

ساواک تهران در تاریخ ۱۳۵۰/۷/۸ در خصوص شایعه تغییر کابینه دولت هویدا در پی دستور محمدرضا پهلوی مبنی بر برکناری منوچهر پرتو و پرویز خسروانى از مقام وزارت به دلیل شرکت آنان در قمار گزارش میدهد که :

" در مورد تغییر کابینه بخصوص پرتو، سپهبد خسروانى شایع است که در یک بازی قمار پرتو مبلغ ۲ میلیون تومان باختند و خسروانى در این بازی دست به خشونت زده و اسلحه کشیده است و این خبر به شاهنشاه آریامهر رسیده و دستور فرموده اند که از کار برکنار شوند" (۱۵)

ساواک درخصوص گفتگوی مظاهرى (رئیس دفتر دانشکده هنرهای زیبا) و میرفخرای (دبیر تاریخى و جغرافیا) به نقل مظاهرى در تاریخ ۴۲/۱۲/۶ گزارش می‌دهد که در درگیری پسر میراشرفای در مجلس قمار والاحضرت حمیدرضا پهلوی فرار کرده که پس از فرار از جلسه تصادف تصادف کرده است (۱۶)

سری ۰۱۷۰۴۰۷۲

شماره

تاریخ ۵۰/۵/۵

بولتن : و شماره

دریاره : جلسات قمار برخی اوزوزها و مقامات مسئول

این بولتن شامل ۲ برگه است

سری

وزارت اطلاعات
شماره ۷۷

نصب دستگاه قمار در مهمانسرا

در گزارش اداره اطلاعات شهربانى سارى در تاریخ ۵۲/۱۰/۹ درخصوص نصب دستگاه جک برد (دستگاه قمار) در مهمانسرای ساری توسط سازمان جلب سیاحان و استفاده مسافری از دستگاه (آمده است که" اطلاع واصله

حاکمیت متصدیان مربوط به مهمانسرای ساری وابسته به جلب سیاحان واقع در حوزه استحفاظی زندانمری مدتی است دستگاه جک برد قرار داده و به این نحو وسیله سرگرمی مسافران را فراهم آورده است." (۱۷)

واکنش به رواج قمار

قمار و قمار بازی در ایران عصر پهلوی باعث واکنش های گوناگونی از سوی شخصیت های مختلف به ویژه شخصیت های روحانی و مذهبی گردیده است به گونه ای که برخی قمار خانه ها تعطیل شدند. امام خمینی در اعلامیه ای تحت عنوان اعلام خطر " در خصوص عوام فریبی رژیم در تعطیلی قمار خانه ها و دعوت به آشتی ملی و اسلام خواهی با توجه به تبعید جمعی از علمای اسلام و حبس و شکنجه و قتل عام انقلابیون اعلام می دارد که بستن قمار خانه ها نیرنگ دیگری است برای اغفال جناح روحانی ... عموم ملت می گویند ما شاه و سلسه پهلوی را نمی خواهیم خواست ملت این است نه وعده پوچ احترام به علما و نه بستن موقت قمارخانه ها ... " (۱۸)

ساواک تهران در خصوص سخنرانی عباسعلی اسلامی در مسجد خندق آبادی تهران درباره علت تحریم قمار و شراب و انتقاد از عدم آموزش عقاید دینی به جوانان در مراکز آموزشی گزارش می دهد که :

" نامبرده در تاریخ ۴۶/۹/۲۶ از ساعت ۱۲ در مسجد خندق آبادی به منبر رفته و اظهار داشت امروز سنوالی از من کرده اند که چرا خداوند قمار را حرام کرده است ضرر قمار را بیان فرمایید. در درجه اول خداوند در آیه ای می فرماید اجتناب کنید از خوردن شراب و بازی کردن قمار و پرستیدن بت که این ها انسان را از یاد خدا باز می دارد و به پیغمبر می فرماید که اگر در ملتی چهار چیز شیوع پیدا کند آن ملت رو به سقوط و نیستی می رود اول زنا دوم شراب سوم قمار ، چهارم ربا ... ولی این را بدانید که دشمنان این مملکت سالها قبل این نقشه را طراحی کرده اند و اکنون دارند در مملکت ما پیاده می کنند. از استاد دانشگاه سوال کرده اند که چرا به جوانهای ما درس دین نمی دهند. شما را به خدا ببینید در کودکستان، دبستان، دبیرستان و دانشگاه درس دین است. پس چرا از جوانیکه که به سن ۱۸-۲۰ سالگی رسیده برای { او } از عقاید دینی صحبت نشده است.

چطور می توان توقع دینی داشت آنچه جوان های ما خوب بلد هستند تقلب، عشق بازی، رشوه گیری، قمار بازی، مشروب خواربست برای اینکه درس دیگری یاد نگرفته اند " (۱۹)

بنابر گزارش قسمت اطلاعات پلیس تهران در تاریخ ۱۳۴۷/۷/۲ محمدتقی فلسفی در مجلس ختم محمدحسین کتیرائی در مسجد مجد در مورد تقلید جوانان از غرب و شرکت در قمارخانه ها و مراکز فساد به اسم آزادی سخنرانی نموده است (۲۰)

به هر حال رژیم پهلوی بی اعتنا به ارزش های دینی مردم به اعمال پلیدی دست می زد. قمار بازی و مشروب خواری و سگ بازی، استعمال مواد مخدر و عیاشی و خوشگذرانی های غیر شرعی جزئی از رفتار شاه و دربار شده بود. (۲۱)

۰۱۷۰۴۰۸۹

مجلس شورای اسلامی
 منطقه تجویز جانشین
 گزارش خبر

شماره: ۲۵۹۴۹
 تاریخ: ۱۳۸۹/۰۴/۰۹

۱ - متن	۷ - متن
۲ - متن	۸ - متن
۳ - متن	۹ - متن
۴ - متن	۱۰ - متن
۵ - متن	۱۱ - متن
۶ - متن	۱۲ - متن

۰۰۴۹۱۹۹
 ۰۰/۰/۱

پیکاه چهارک اطلاعیه ها بین شاهنشاه آریامهر بزرگ ارتشتاران گزارش

بخشهای زیر در شهر تبریز است. نخست وزیر مطالب مربوطه زیر را که بنفشه آریامهر بزرگ ها پیش است
 بجا اگر اطلاع شود:
 * اطلاعاتی از ساوان بن داد و شد منجر بر اینکه سه نواز وزیر: زاهدی وزیر کشور، بیژن وزیر
 دادگستری و کسری وزیر منابع انسانی در زمانهای بسیار بزرگ وارد هستند. ششم این اطلاعات را
 بشهر تبریز بیاورد که بسیار رساند و اجازه خورد ششم در تهیه اطلاعات در این باره تحقیق کند که در وقت
 فرودند. ششم نبودند سپهبد بزرگان بنام رئیس بازرسی شاهنشاهی نیز همین موضوع را بشهر تبریز
 رساند ماند.
 در اجرای او بر ملا که از سپهبد بزرگان بنام سپهبد نصیری و سرتهیا چغری رئیس گروه اطلاعاتی
 شهر تبریز کل کشور تحقیق شد نتیجه پیش مرودند زیر به است:
 * سپهبد بزرگان بنام اظهار است:
 * اطلاعیه های اعلامی در این باره که سپهبد خسروانی رئیس سازمان تربیت بدنی تبریز
 نیز همین تشکیل بخیر و نواز سه وزیر کرده خود سپهبد خسروانی و واپاد و آذنگیان که خبر
 دو بار از آن هستند نیز شرکت دارند و قاردا کلان است.
 سرتهیا چغری اظهار کرد:
 * اطلاعیه های وادله به شهر تبریز حاجت است که در با از غایب است نتیجه سه وزیر کرده در اجلاس
 تبریز که در زمانه سپهبد خسروانی تشکیل میشود شرکت دارند ولی حضور اساسی قطعی شرکت کنندگان
 و بزرگان بود و باعث آن برای شهر تبریز کل کشور روشن شده است.

در مورد تغییر لابینه بخصوص بیژن و سپهبد خسروانی شایع است که در یک نما پروتو مبلغ ۲ میلیون تومان با خود
 و خسروانی در این بازی دست بخشوت زد و واسطه کشید است و این خبر به شاهنشاه آریامهر رسانید
 و دستگیر فرموده اند که از تار برشار شوند.
 نظریه بنفشه: در باره شایع فوق ندارد. ...

در روز ۱۱/۰۴/۸۹
 خیلانی - مانده
 ۱۹

۰۰۶۰۶۰۲۲

گزارش اطلاعات داخلی ۰۹

موضوع: ...
 محل: ...
 تاریخ: ۱۳۸۹/۰۴/۰۹
 تاریخ گزارش: ۱۳۸۹/۰۴/۰۹

ساعت ۱۵:۳۰ شنبه ۱۳۸۹/۰۴/۰۹ ...
 و در وقت ...
 ...
 ...

عینی
 ۱۳۸۹/۰۴/۰۹

منابع :

۱. ر.ک : آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۴۰۶ ، ص ۱۹ .
- هوشنگ دولو قاجار یکی از عناصر فاسد دربار شاه بود وی در تجریش باغی داشت که مرکز فساد دربار بود، صدها دختر تلفنی با او در تماس بودند و هر کدام از درباریان که میل به فساد پیدا می‌کرد، دولو در آن باغ وسایل را فراهم می‌کرد. دولو در تریک کشیدن محمدرضا نقش داشت و همنشین شاه با دولو باعث شد که تریاکی شود البته محمدرضا در ابتدا از روی تفنن تریاک می‌کشید. (ر.ک : حسینان، روح الله، چهارده سال رقابت ایدئولوژیک شیعه در ایران (۱۳۵۶-۱۳۴۳)، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۸۷، صص {۸۳}
۲. (ر.ک : حسینان، روح الله، چهارده سال رقابت ایدئولوژیک شیعه در ایران (۱۳۴۳-۱۳۵۶)، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۸۷، صص ۸۳ و ۸۵ و ۹۸
۳. همان ، ص ۱۹۶
۴. همان ، ص ۱۹۴-۱۹۵
۵. همان، ص ۱۹۰
- ۶- ر.ک: آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۷۶۷، ص ۸۶ . حسینان، روح الله، پیشین، ص ۱۹۱
- ۷- آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۲۴۵، ص ۱۱۹
- ۸- آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۲۴۷، ص ۴
- ۹ حسینان، روح الله، پیشین، ص ۱۹۲
- ۱۰ . همان، ص ۱۹۸
- ۱۱ . همان، صص ۱۹۷-۲۰۰
- ۱۲ . آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۱۷۰۴ ص ۷۷-۸۳
- ۱۳ . آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۲۴۸، ص ۴۸
- ۱۴ . آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۲۴۸، ص ۴۸
۱۵. آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۱۷۰۴، ص ۸۹
۱۶. آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۴۰۶، ص ۳۲
۱۷. آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۲۴۸۲، ص ۳۳
۱۸. آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۱۲۹، ص ۹۴
۱۹. آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۱۴۱۶، ص ۱۳
۲۰. آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، شماره بازیابی ۲۲۵۸، ص ۹
۲۱. حسینان، روح الله، پیشین، ص ۸۱